

Co-funded by
the European Union

Moteryų įgalinimas kovai su
seksistiniu priekabiavimu viešosiose erdvėse

GEROSIOS PRAKTIKOS VADOVAS

Sudarytojai

Center for Social
Innovation

TURINYS

PRATARMĖ	/ 3 p.
GEROSIOS PRAKTIKOS VADOVAS	/ 4 p.
GEROSIOS PRAKTIKOS	
Kipras	/ 5 p. /
Austrija	11 p. /
Ispanija	15 p. /
Švedija	23 p. /
Turkija	26 p.

PRATARMĖ

2-ojo darbo paketo „Seksualinio priekabiavimo viešosiose erdvėse prevencija: gerosios praktikos“ uždavinys – padidinti supratimą apie tai, kad būtina užkirsti kelią smurtui lyties pagrindu viešosiose erdvėse ir kelti į viešumą su tuo susijusias problemas.

Gerųjų praktikų apžvalgą sudariusios organizacijos, bendradarbiavusios įgyvendinant šį projektą, kasdienėje savo veikloje didelį dėmesį skiria lyčių klausimams ir siekia informuoti visuomenę apie tai, kaip svarbu diskutuoti ir nagrinėti visus su smurtu lyties pagrindu susijusius atvejus. Daugelyje Europos šalių, įskaitant projekte dalyvavusias Lietuvą, Turkiją, Švediją, Kiprą, Austriją ir Ispaniją, tokio pobūdžio smurtas viešosiose erdvėse yra giliai įsišaknijęs dėl stereotipinio požiūrio į lytis. Būtent moterys dėl to nukenčia labiausiai.

Gerųjų prevencijos praktikų atspirties tašku tapo „Seksistinio priekabiavimo viešosiose erdvėse padėties apžvalga“ (angl. *Handbook of the State of The Art of sexual harassment in public spaces*). Visos projekte dalyvavusios organizacijos savo šalyse atliko tyrimą: išnagrinėjo statistinius duomenis, suvestines apie smurtą lyties pagrindu ir seksualinį priekabiavimą, taip pat nacionalinius teisės aktus, skirtus smurto lyties pagrindu prevencijai.

Tyrimo metu išryškėjo tam tikros probleminės sritys, turinčios įtakos tam, kaip kiekvienoje šalyje įgyvendinama smurto lyties pagrindu prevencijos strategija. Pastebėta, kad visose šalyse partnerėse trūksta tyrimų, kuriuose būtų nuodugniai nagrinėjama įvairių formų prievarta ir diskriminacija, su kuria susiduria moterys.

Taip pat pasigesta daugiau konkrečių iniciatyvų, skirtų priekabiavimo lyties pagrindu problemai spręsti. Rengiant Gerosios praktikos vadovą atlikti tyrimai tik dar kartą patvirtino, kad šalyse partnerėse, ypač Kipre ir Ispanijoje, stinga priemonių seksualiniam priekabiavimui mažinti. Didžiausias dėmesys skiriamas smurtui artimoje aplinkoje ir kitoms smurto rūšims užkardyti, o prevenciniai veiksmai dažniausiai esti nukreipti į moteris, bet ne į vyrus.

Apibendrinus surinktą informaciją, gimė šis skaitmeninis gerosios praktikos vadovas – pagrindinis 2-ojo darbo paketo rezultatas. Jame susisteminta informacija apie tai, kokios praktikos, siekiant užkardyti smurtą lyties pagrindu viešosiose erdvėse, taikomos visose projekte dalyvavusiose šalyse.

Tiek „Seksistinio priekabiavimo viešosiose erdvėse padėties apžvalga“, tiek pats skaitmeninis „Gerosios praktikos vadovas“ gali būti naudojami tiek specialistų, tiek suaugusiųjų mokymuose, skirtuose smurto lyties pagrindu viešosiose erdvėse problemoms nagrinėti, kaip pavyzdį pateikiant šešiose Europos šalyse gyvuojančias praktikas.

GEROSIOS PRAKTIKOS VADOVAS

Šiame Gerosios praktikos vadove aptariama kiekvienoje šalyje partnerėje taikoma lyčių lygybės ir smurto lyties pagrindu prevencijos praktika, skirta seksualinio priekabiavimo viešosiose erdvėse problemai spręsti. Šios praktikos gali tapti tvirtu pagrindu naujiems, novatoriškiems lyčių lygybės problemų sprendimams kurti.

Geroji praktika – tai rekomenduojami modeliai, kurie įkvepia ir daro įtaką tolesnėms iniciatyvoms bei konkretiems veiksams, duotuoju atveju – susijusiems su smurto lyties pagrindu ir seksistinio elgesio užkardymu. Į gerąją praktiką patenka įvairios iniciatyvos, vadovai, mokymai ir kt., kurie buvo išbandyti praktiškai, sėkmingai pritaikyti asmeniniu ir (ar) organizacijos lygiu bei davė teigiamų rezultatų.

Skaitmeniniame gerosios praktikos vadove daugiausia dėmesio skiriama toms iniciatyvoms, kurios galėtų būti laikomos geraisiais kovos su smurto lyties pagrindu pavyzdžiais visos Europos mastu. Toliau pateikiamas jų sąrašas nėra baigtinis.

KIPRAS

1-as pavyzdys

Pavadinimas

Viduržemio jūros regiono lyčių studijų institutas

Organizacija arba autorius

Nevyriausybinių organizacijų „Mediterranean Institute of Gender Studies“ (MIGS), direktorė Susana Pavlou

Aprašymas

Viduržemio jūros regiono lyčių studijų institutą 2000 m. įkūrė lyčių studijų mokslininkų, aktyvistų ir Nikosijos universiteto akademinių darbuotojų grupė.

Šios į mokslinius tyrimus orientuotos komandos tikslas – skatinti moterų teises ir lyčių lygybę Kipre, Viduržemio jūros regione, o 2004 m. Kiprui įstojus į Europos Sąjungą (ES) – ir visoje ES. Tai feministinė organizacija, skatinanti pokyčius moterų teisių pažangos srityje.

MIGS aktyviai prisideda prie socialinių, politinių ir ekonominių projektų, susijusių su lyčių lygybe ir moterų teisėmis, daugiausia dėmesio skirdama Viduržemio jūros regionui. Siekdamas išnaikinti moterų diskriminaciją, institutas tarpusavyje derina pačias įvairiausias priemones: mokslo tyrimus, lobizmą ir propagandą, švietimą ir mokymą, informuotumo didinimą, taip pat teikia ekspertines ir konsultacines paslaugas.

Visi MIGS projektai ir veikla grindžiami jų pačių atliekamais ir įrodymais pagrįstais tyrimais. Institutas reguliariai skelbia ataskaitas, o mokslinių tyrimų duomenis aktyviai taiko visose savo veiklos srityse, pradedant mokymais, švietėjiškomis kampanijomis ir baigiant propagandine bei lobistine veikla, kuria siekiama realių politikos ir teisės aktų pokyčių. Analitiniame MIGS darbe taikomos pripažintos feministinės metodikos, leidžiančios geriau suprasti lyčių nelygybės ištakas ir rasti būdus, kaip siekti pokyčių, kad moterų ir mergaičių gyvenimas gerėtų.

MIGS tyrimai taip pat prisideda prie platesnės žinių apie lyčių lygybę ir moterų teises Kipre, Viduržemio jūros regione ir visoje Europoje sklaidos. Organizacija vadovauja daugeliui Europos projektų, kuriais siekiama skatinti lyčių lygybę ir kovoti su smurto lyties pagrindu: pvz., OPEP-DV (nuotolinis profesinis kineziterapeutų ir kitų sveikatos priežiūros specialistų mokymas apie smurtą šeimoje), „Coalesce“ (teisinis, psichosocialinis ir ekonominis moterų iš trečiųjų šalių, nukentėjusių nuo prekybos žmonėmis, seksualinio

išnaudojimo ir prievartos, įgalinimas), integracijai, „EP for Women, Mothers and Daughters“ (pasakojimai apie lytiškumą ir santykius), BEE (lyčių lygybės skatinimas švietime), FEM-UNITED (intymaus partnerio smurto ir (ar) smurto artimoje aplinkoje mažinimas moterų nužudymams Europoje stabdyti), ARTEMIS, „Play 4 your Rights!“ (inovatyvi medijų edukacija prieš seksizmą ir diskriminaciją), „Dream Fighters“ (kova su lyčių stereotipais per žaidimus), IJCC (teisingumo skatinimas vaikuose) ir kt.

Tikslinės grupės ir tikslai

Visų socialinių sluoksnių moterys, ypač iš pažeidžiamų grupių, pvz., migrantės, juodaodės moterys, prieglobsčio prašytojos ir kt. Be to, šios organizacijos veikla orientuota į politikos formuotojus ir politines bei vyriausybines institucijas.

Poveikis

Nuo 2006 m. MIGS kovą su prekyba moterimis laiko prioritetiniu klausimu. Šio instituto veikla turi didelį poveikį nacionalinės politikos formavimui, jis sėkmingai didina pagrindinių suinteresuotųjų šalių, įskaitant visuomenę ir žiniasklaidą, informuotumą.

MIGS taip pat siekia uždrausti prostituciją ir ragina kriminalizuoti seksualinių paslaugų pirkimą, taip pat lobistinėmis priemonėmis stengiasi prastumti programas, orientuotas į prostitucija užsiimančių moterų pasitraukimą iš prostitucijos paslaugų sferos, integraciją ir įgalinimą. Siekdamas šio tikslo, MIGS dalyvauja projekte „Nutraukti paklausą: strateginių kampanijų teisi-
nėms priemonėms, kuriomis siekiama atgrasyti nuo sekso paslaugų paklausos, įgyvendinti valstybėse narėse tyrimas“ (angl. *Disrupt Demand - Study Examining Campaign Strategies in the Member States to Introduce Legislative Measures to Discourage Demand for Sex Trafficking*). Projektas siekia mažinti seksualinių paslaugų paklausą ir taip užkirsti kelią prekybai žmonėmis bei prostitucijai. Projekto šalyse vykdomos kampanijos, nukreiptos į sekso paslaugų paklausos mažinimą, didinamas visuomenės informuotumas apie prekybą žmonėmis, supažindinama su įstatymais, nukreiptais prieš prekybą žmonėmis ir siekiama įtvirtinti teisinius modelius, atgrasančius nuo sekso paslaugų pirkimo.

MIGS taip pat remia migrančių pastangas Kipre burtis į moterų organizacijas, kurios aktyviai dalyvauja viešosiose diskusijose integracijos ir migracijos klausimais.

Institutas vykdo lobistinę veiklą ir advokaciją, bendraudamas su politikos formuotojais nacionaliniu ir ES lygiu; siekia, kad į migracijos ir integracijos politiką, turinčią įtakos moterų migrančių gyvenimui, būtų įtrauktas lyčių aspektas; padeda formuoti socialinę politiką ir rengti veiksmų programas, skirtas konkretiems migrančių poreikiams tenkinti, pvz., siekia didinti migrančių, dirbančių namų ūkiuose, gebėjimus reaguoti į seksualinį smurtą ir smurtą lyties pagrindu.

Tuo pat metu MIGS nuolat stebi, kaip lyčių lygybės ir moterų teisių klausimai nušviečiami pagrindinėse klasikinėse ir skaitmeninėse Kipro bei ES žiniasklaidos priemonėse. Siekdamas padidinti informuotumą arba išreikšti savo poziciją dėl institucijų sprendimų ar veiksmų, turinčių poveikio moterų ir mergaičių gerovei, MIGS platina pareiškimus arba pranešimus spaudai.

2009 m. MIGS pradėjo vykdyti mokslinius tyrimus, kaip padidinti žiniasklaidos specialistų informuotumą ir skatinti lyčių lygybę žiniasklaidoje ir per žiniasklaidą. Institutas prisidėjo prie Pasaulinio žiniasklaidos stebėsenos projekto (GMMP 2010 ir GMMP 2015) Kipro skyriaus veiklos, taip pat prie Pasaulinio žiniasklaidos ir lyčių aljanso (GAMAG) – pasaulinio daugiašakio asmenų ir organizacijų tinklo, kuris bendradarbiauja siekdamas didinti lyčių lygybę žiniasklaidoje, per žiniasklaidą ir kitose informacinėse bei komunikacijos priemonėse.

Nuo tų pačių 2009 m. MIGS yra viena iš pagrindinių organizacijų, raginančių imtis privalomų pozityviųjų veiksmų vienodam moterų atstovavimui visuose ekonominių ir politinių sprendimų priėmimo lygmenyse užtikrinti, pradedant kampanijomis už vienodą vyrų ir moterų skaičių parlamentuose ir baigiant suinteresuotųjų šalių diskusijomis apie moterų skaičių bendrovių valdybose.

Tęstinumas

MIGS nuo pat įkūrimo pradžios tapo sėkmės pavyzdžiu, kaip paveikiai informuoti moteris ir visą visuomenę apie smurto lyties pagrindu prevencijos svarbą. Institutas palaipsniui plečiasi ir vykdo daugybę įtraukiančių projektų, kuria ir įgyvendina naujas iniciatyvas.

2-as pavyzdys

Pavadinimas

Projektas FEM-UNITED

Organizacija arba autorius

Europos Sąjunga. Partneriai: Viduržemio jūros regiono lyčių studijų institutas (MIGS, Kipras), Maltos universitetas, Kipro technologijų universitetas, Niurnbergo Erlangeno universiteto Empirinių sociologinių tyrimų institutas (Vokietija), Saragosos universitetas (Ispanija), Porto universitetas (Portugalija), Moterų teisių fondas (Malta), asociacija UMAR (port. União de Mulheres Alternativa e Resposta, Portugalija).

Aprašymas

Dviejų metų trukmės tarptautiniame projekte, kurio tikslas – intymaus partnerio smurto ir (ar) smurto artimoje aplinkoje mažinimas moterų nužudymams Europoje stabdyti, dalyvavo penkios šalys: Kipras, Vokietija, Malta, Portugalija ir Ispanija.

Projekte daugiausia dėmesio skirta tyčinių moterų nužudymų lyties pagrindu (kitais tariant, dėl to, kad jos yra moterys) prevencijai, susijusiai su intymaus partnerio smurtu ir (ar) smurtu artimoje aplinkoje. Kadangi duomenų apie moterų nužudymus Europoje beveik nėra, projekto metu buvo kuriama įrodymų bazė, kuria remiantis būtų galima didinti tiesioginės pagalbos specialistų, politikos formuotojų ir plačiosios visuomenės informuotumą apie problemą ir jos prevenciją.

Projekto veikla apėmė tiesioginės grandies specialistų (policijos, socialinių ir sveikatos priežiūros darbuotojų, NVO ir pagalbos aukoms tarnybų) mokymus apie moterų nužudymų, susijusių su intymaus partnerio smurtu ir (ar) smurtu artimoje aplinkoje, dinamiką; politikos formuotojų įtraukimą į įvairių suinteresuotųjų šalių forumus; taip pat informuotumo didinimo kampaniją multimedijose, skirtą plačiai visuomenei visoje ES.

Tikslinės grupės ir tikslai

Tiesiogiai su smurto aukomis dirbantys specialistai, politikos formuotojai, visų socialinių grupių moterys ir plačioji visuomenė.

Poveikis

Įgyvendinant projektą tiesiogiai su smurto aukomis dirbantys specialistai (policijos, socialinius ir sveikatos priežiūros darbuotojus, NVO ir pagalbos aukoms tarnybas) buvo apmokyti smurto lyties pagrindu klausimais; labai stengtasi didinti informuotumą apie šią problemą visoje Europos Sąjungoje.

Tęstinumas

Projektas FEM-UNITED laikytinas vienu sėkmingiausių Europos Sąjungos finansuotų projektų, neabejotinai tapsiantis pavyzdžiu būsimiems panašaus pobūdžio projektams.

3-ias pavyzdys

Pavadinimas

Kipro moterų namai

Organizacija arba autorius

Valstybinė institucija

Aprašymas

Moterų namai – tai mokslinė, į pagalbą aukoms orientuota iniciatyva, vienišanti įvairių sričių specialistus ir valstybės pareigūnus, pvz., klinikinius psichologus, socialinius darbuotojus ir specialiai apmokytus policijos pareigūnus. Visi jie teikia apsaugą ir specializuotą pagalbą smurto aukoms.

Moterų namai buvo įsteigti įgyvendinant įsipareigojimus, kylančius iš Europos Tarybos konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir kovos su juo (vadinamoji Stambulo konvencija), kurią Kipro Respublika ratifikavo 2017 m.

Moterų namai aukoms suteikia neatidėliotiną apsaugą ir saugumą, padedant psichikos sveikatos tarnyboms užtikrinti psichologinę pagalbą, siūlo socialinę ir ekonominę paramą, medicininę apžiūrą dėl fizinės ir seksualinės prievartos, esant poreikiui – nukreipimo ir (ar) palydėjimo paslaugas į apgyvendinimo vietas, policiją, teismą, ligoninę, psichikos sveikatos tarnybą, socialinių išmokų skyrius, vaikų paramos ir apsaugos institucijas ir teisinių paslaugų tarnybas.

Moterų aljanso duomenimis, Kipro parlamentinis Žmogaus teisių ir moterų bei vyrų lygių galimybių komitetas teigia, kad Moterų namų iniciatyva komitetui buvo perduoti 32 smurto prieš moteris atvejai (72 proc. atvejų buvo Kipro pilietės ir 28 proc. – užsienietės). 99 proc. šių atvejų buvo susiję su nepilnamečiais vaikais. 69 proc. smurtautojų turėjo Kipro pilietybę, o 30 proc. buvo užsieniečiai.

(<https://www.womenalliance.org/opening-of-the-home-for-women-in-cyprus/>).

Tikslinės grupės ir tikslai

Nuo smurto nukentėjusios moterys.

Poveikis

Moterų namų dėka seksualinės prievartos aukoms teikiama neatidėliotina psichologinė pagalba, socialinė, ekonominė ir teisinė parama, medicininė apžiūra dėl fizinės ir seksualinės prievartos.

Tęstinumas

Ši iniciatyva liudija didžiules pastangas, kurios nuo pat įgyvendinimo pradžios daro didelį poveikį seksualinės prievartos aukomis tapusioms moterims – joms teikiama psichologinė, ekonominė ir teisinė pagalba. Iniciatyva palaipsniui plečiasi, auga ir jos paslaugų gavėjų ratas.

4-as pavyzdys

Pavadinimas

Projektas „Seksualinio priekabiavimo ir smurto trečiosios pakopos švietimo įstaigose nutraukimas“ (angl. *Ending Sexual Harassment and Violence in Third Level Education*, ESHT)

Organizacija arba autorius

Europos Komisijos finansuojamas projektas. Partneriai: Viduržemio jūros regiono lyčių studijų institutas (MIGS, Kipras), Moterų informacijos centras (MIC, Lietuva) ir fondas „Rape Crisis Scotland“ (RCS, Jungtinė Karalystė).

Aprašymas

Projektas ESHTe siekia užkirsti kelią seksualiniam smurtui ir priekabiavimui ir kurti nulinės tolerancijos kultūrą universitetuose bei trečiosios pakopos švietimo įstaigose visoje Europoje, pasitelkiant feministinį smurto ir priekabiavimo lyties pagrindu priežasčių bei padarinių supratimą ir analizę.

Tikslas – padėti aukštosioms mokykloms suformuluoti aiškią viziją, įsipareigojimus, pagrindinių vertybių rinkinį, etosą, procedūras ir protokolus nulinės tolerancijos zonai sukurti ir suteikti galimybę dalytis gerosios praktikos pavyzdžiais.

Projektu siekiama didinti švietimo darbuotojų žinias apie didesnę smurto ir priekabiavimo lyties pagrindu riziką tarp jaunų moterų ir jos neigiamą poveikį studentų akademiniam pasiekimams bei bendrai gerovei. Didinamas studentų informuotumas ir teikiama informacijos apie tai, kas yra sutikimas, kokie dažniausi mitai apie išžaginimą, kokia pagalba teikiama aukoms, kaip svarbu pranešti apie smurtą ir priekabiavimą lyties pagrindu policijai, įvardyti savo patirtis ir jas pripažinti, taip pat plečiamas supratimas, kaip smurto ir priekabiavimo lyties pagrindu problema paliečia neįgaliuosius studentus ir studentus iš etninių mažumų grupių. Projektą ESHTe įgyvendina keturių NVO ir kelių universitetų partnerystė penkiose ES valstybėse narėse.

Tikslinės grupės ir tikslai

Aukštųjų mokyklų studentai, politikos formuotojai, nuo smurto nukentėję asmenys ir moterys.

Poveikis

Vykdamas ESHTe projektą parengta duomenų apie seksualinio smurto ir priekabiavimo prie moterų, studijuojančių aukštosiose mokyklose, paplitimą Europos Sąjungoje apžvalga. Ji atspindi ir Kipro realijas. Be to, įgyvendinant projektą parengtas išteklių rinkinys, apimantis tokias sritis kaip politikos formavimas, mokymas ir socialinių kampanijų rengimas. Jis sukurtas taip, kad būtų lengvai pritaikomas pagal atskirų institucijų poreikius ir vietas ar nacionalinį kontekstą.

NUORODOS

1. The Mediterranean Institute of Gender Studies. <https://medinstgenderstudies.org>
2. FEM-United Policy Brief on Femicide Prevention. <https://medinstgenderstudies.org/what/projects/>
3. <https://medinstgenderstudies.org/fem-united-policy-brief-on-femicide-prevention/>
4. Ending Sexual Harassment and Violence in Third Level Education (ESHTe).
5. https://www.nwci.ie/images/uploads/ESHTe_Data_Review_FULL.pdf
6. <https://www.womenalliance.org/opening-of-the-home-for-women-in-cyprus/>
7. <https://www.itstopsnow.org/en/home>

AUSTRIJA

1-as pavyzdys

Pavadinimas

Kampanija „Graco priekabiautojai“ (angl. *Catcalls of Graz*)

Organizacija arba autorius

Catcalls of Graz

Aprašymas

„Graco priekabiautojai“ – tai socialinės žiniasklaidos kampanija, kurią pradėjo grupė jaunų moterų iš Graco (Austrija), siekdamas didinti visuomenės informuotumą apie seksualinį priekabiavimą viešosiose erdvėse.

Kampanija skatina moteris dalytis asmenine patirtimi apie priekabiavimą gatvėje, skelbiant savo nuotraukas, kuriose jos laiko ženklus su gautais komentarais. Vėliau nuotraukos viešinamos socialiniuose tinkluose su grotažyme #catcallsofgraz.

Tikslinės grupės ir tikslai

Moterys, nukentėjusios nuo priekabiavimo.

Kampanijos tikslas – atkreipti dėmesį į priekabiavimo gatvėje paplitimą ir skatinti saugesnę bei pagarbesnę aplinką visiems asmenims.

Poveikis

Kampanija sulaukė didelio dėmesio ir palaikymo, įkvėpė panašias kampanijas kituose Austrijos miestuose ir už jos ribų, padidino visuomenės supratimą apie seksualinio priekabiavimo viešosiose vietose problemos mastą.

2-as pavyzdys

Pavadinimas

Štėjmarko moterų prieglauda (*Frauenhaeuser Steiermark*)

Organizacija arba autorius

Verein Frauenhäuser Steiermark

Aprašymas

Nuo 2018 m. gegužės 1 d. Štirijos moterų prieglaudų asociacija visų rūšių smurtą patyrusioms moterims siūlo nemokamas konsultacijas.

Tikslinės grupės ir tikslai

Moterys, nukentėjusios nuo priekabiavimo.

Kampanijos tikslas – atkreipti dėmesį į priekabiavimo gatvėje paplitimą ir skatinti saugesnę bei pagarbesnę aplinką visiems asmenims.

Poveikis

Patyrusios seksualinį priekabiavimą ir (ar) seksualinę prievartą arba tapusios smurto liudininkėmis moterys.

Štėjmarko moterų prieglaudos tikslai – teikti psichologinę ir teisinę pagalbą, finansines, apgyvendinimo ir konsultavimo paslaugas socialiai remtinoms moterims, kurios patyrė seksualinį priekabiavimą ar smurtą lyties pagrindu.

3-ias pavyzdys

Pavadinimas

Autonominių moterų konsultavimo centrų dėl seksualinio smurto federacija (vok. *Bund Autonome Frauenberatungsstellen bei sexueller Gewalt*)

Organizacija arba autorius

Autonome Frauenberatungsstellen bei sexueller Gewalt - BAFÖ

Aprašymas

Nacionalinė kampanija prieš seksualinį smurtą moterų ir mergaičių atžvilgiu.

Federacija koordinuoja atsaką į moterų konsultacinių centrų problemas ir padeda jiems siekti tikslų seksualinio smurto mažinimo srityje. Federacija siekia sinergijos, sutelkdama centrų patirtį ir kompetencijas, kurie užtikrina stiprų ir vieningą atsaką į seksualinį smurtą prieš moteris ir mergaites.

Tikslinės grupės ir tikslai

Moterys, nukentėjusios nuo priekabiavimo.

Kampanijos tikslas – atkreipti dėmesį į priekabiavimo gatvėje paplitimą ir skatinti saugesnę bei pagarbesnę aplinką visiems asmenims.

Poveikis

Asmenys, besidomintys smurto lyties pagrindu problematika.

Pagrindiniai tikslai: informuoti ir viešinti su smurtu lyties pagrindu susijusią informaciją Austrijoje ir kartu atstovauti konfederacijos narių klientų, t. y. nuo smurto nukentėjusių asmenų, interesams; rengti pasiūlymus dėl teisės aktų pakeitimų, tarpininkauti, atstovauti įvairiuose komitetuose ir tarpžinybinėse darbo grupėse; užtikrinti visuomenės informavimą ir sąmoningumo ugdymą, organizuojant mokymus ir konferencijas moterų konsultavimo centrų darbuotojams seksualinio smurto tema; rengti informacinę medžiagą; vykdyti struktūrinių problemų analizę, pagrįstą ilgamete konsultavimo praktikos patirtimi.

4-as pavyzdys

Pavadinimas

SToP

Organizacija arba autorius

Stadt Wien

Aprašymas

Projektas „SToP – rajonai be smurtaujančių partnerių“ skirtas smurto prieš moteris, vaikus ir partnerius artimoje aplinkoje, taip pat moterų nužudymų prevencijai.

Smurto prevencijos projektas „SToP“ prasideda ten, kur vyksta smurtas artimoje aplinkoje: namuose, gyvenamajame rajone ar kaimynystėje. Kaimynai skatinami parodyti pilietinę drąsą ir neslėpti bei netoleruoti partnerių smurto. „SToP“ teikia informaciją, kaip atpažinti ir nutraukti smurtą artimoje aplinkoje pačiose ankstyviausiose jo stadijose.

Tikslinės grupės ir tikslai

Nuo smurto nukentėjusios moterys.

Projekto tikslai: įgalinti ir paskatinti kaimynus būti atidesniais vieni kitiems; užtikrinti saugumą moterims, kurios patyrė ar gali patirti sutuoktinio ar kito asmens artimoje aplinkoje smurtą; įgalinti kaimynus ar aplinkinius imtis veiksmų, įtarus smurtą artimoje aplinkoje; informuoti ir apmokyti aukas, kad jos galėtų viena kitai padėti.

NUORODOS

1. Catcalls of Graz. Visited on 18 March 2024. <http://www.catcallsofgraz.at>
2. Women's Shelter Steiermark (Frauenhaeuser Steiermark). <https://www.frauenhaeuser.at/>
3. Federation of Autonomous Women's Counselling Centres for Sexual Violence (Bund Autonome Frauenberatungsstellen bei sexueller Gewalt). Federation of Autonomous Women's Counselling Centres for Sexual Violence (Bund Autonome Frauenberatungsstellen bei sexueller Gewalt)
4. SToP Wien. <https://stop-partnergewalt.at/stop-wien/>

LIETUVA

1-as pavyzdys

Pavadinimas

Projektas #SaugūsBendruomenėje

Organizacija arba autorius

Moteryų informacijos centras

Aprašymas

Projektas „Saugūs bendruomenėje“ pradėtas įgyvendinti 2023 m. bendradarbiaujant su partneriais iš Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Vilniaus miesto vaiko teisių apsaugos skyriaus, Lietuvos kurčiųjų draugijos.

Veikla tiesiogiai įgyvendinama 5 Vilniaus apskrities savivaldybėse.

Tikslinės grupės ir tikslai

Jaunimas, smurto artimoje aplinkoje specialistai, Vilniaus miesto vaiko teisių apsaugos skyriaus specialistai ir atvejo vadybininkai, moterys.

Projekto tikslas – kurti informuotą ir jautrią smurto šeimoje problemai visuomenę, kuris įgyvendinamas didinant jaunų žmonių supratimą apie nestereotipinius lyčių vaidmenis ir ugdant jų gebėjimą atpažinti galios ir kontrolės mechanizmus santykiuose, suteikiant įgaliojimus bendruomenės pareigūnams ir pasitelkiant juos darbui su jaunais žmonėmis; tobulinant smurto artimoje aplinkoje srityje dirbančių specialistų įgūdžius ir kompetenciją vykdyti prevencinę veiklą, kad visuomenė būtų informuota ir jautriai reaguotų į smurto artimoje aplinkoje problemą; stiprinant Vilniaus miesto vaiko teisių apsaugos skyriaus specialistų ir atvejo vadybininkų tarpinstitucinį bendradarbiavimą ir profesines kompetencijas smurto artimoje aplinkoje prevencijos srityje; įgalinant moteris kurti konstruktyvius tarpasmeninius santykius, pagrįstus lyčių lygybe ir abipuse pagarba, bei ugdant konfliktų sprendimo įgūdžius organizuojant dramos terapijos užsiėmimus.

2-as pavyzdys

Pavadinimas

Tarptautinė socialinė akcija
„16 aktyvumo dienų prieš smurtą prieš moteris“

Organizacija arba autorius

Iniciatorius – Jungtinių Tautų padalinys „JT moterys“; įvairios moterų organizacijos visoje Lietuvoje.

Aprašymas

„16 aktyvumo dienų prieš smurtą prieš moteris“ – tarptautinė socialinė akcija, organizuojama visame pasaulyje nuo 1991 m. Šešiolikos dienų laikotarpis prasideda lapkričio 25-ąją – Tarptautinę smurto prieš moteris dieną ir tęsiasi iki gruodžio 10-osios – Tarptautinės žmogaus teisių dienos. Toks simbolinis laikotarpio įrėminimas demonstruoja, jog smurtas prieš moteris yra žmogaus teisių pažeidimas. Šią kampaniją, kuriai vadovauja pilietinė visuomenė, remia Jungtinės Tautos, įgyvendindamos generalinio sekretoriaus iniciatyvą „UNiTE iki 2030 m. panaikinti smurtą prieš moteris“.

Iniciatyva oficialiai pradėta 1993 m., kai Vienoje vykusioje Jungtinių Tautų (JT) konferencijoje buvo pripažinta, kad moterų teisės yra žmogaus teisės ir kad smurtas prieš moteris yra rimtas žmogaus teisių pažeidimas.

Lietuvoje nuo 2013 m., padedant moterų NVO, kasmet organizuojami renginiai, kuriais siekiama atkreipti dėmesį į tai, kad smurtas prieš moteris šeimoje yra labai opi problema. Taip pat siekiama išreikšti moterų solidarumą kovojant su smurtu prieš moteris ir didinti informuotumą apie moterų žmogaus teisių problemas, tiek organizuojant įvairius renginius, skirtus visuomenės sąmoningumui didinti, tiek rengiant konferencijas ir diskusijas su žymiais visuomenės veikėjais.

Tikslinės grupės ir tikslai

Nevyriausybinių organizacijų, politinės partijos ir visuomenė. Tikslas – informuotumo apie smurtą artimoje aplinkoje didinimas.

3-ias pavyzdys

Pavadinimas

#SaugiVietaMoterims (#SafePlace4Women)

Organizacija arba autorius

Lietuvos socialdemokratių moterų sąjunga

Aprašymas

Ši Lietuvos socialdemokratių moterų sąjungos iniciatyva paprastai švenčiama kovo 8 d. – Tarptautinę moters dieną. Moterys ir vyrai kviečiami nusifotografuoti prie savivaldybės pastatų ar kitų svarbių vietos objektų su plakatu su užrašu *Mano miestas / rajonas yra #SaugiVietaMoterims*, o į akciją įtraukti savivaldybės tarybos narius ir kitus vietos bendruomenės atstovus. Nuotraukas kviečiama skelbti socialiniuose tinkluose.

2023 m. moterys taip pat buvo pakviestos inicijuoti rezoliucijos priėmimą naujai išrinktose savivaldybių tarybose „Padarykime savo miestą / rajoną saugia vieta moterims“.

Lietuvos socialdemokratai, primindami kovo 8 d. JT temą *Inovacijos ir technologijų lyčių lygybė*, taip pat ragina kelti moterų saugumo internete klausimą. Jų teigimu, daugelis įvairaus amžiaus moterų internete tampa psichologinio smurto aukomis, įskaitant, bet neapsiribojant bauginimu, patyčiomis ir grasinimais. Internetas tebėra nesaugi erdvė, kurioje moterys dažnai patiria persekiojimą, seksualinį priekabiavimą ir žeminimą. Kartu socialdemokratai ragina internetą naudoti moterų švietimui, apsaugai ir tarpusavio pagalbos įgūdžiams stiprinti.

Lietuvos moterys taip pat raginamos solidarizuotis su Ukrainos moterimis, kurios kasdien patiria didžiulį nesaugumą ir susiduria su karo nusikaltimais.

Tikslinės grupės ir tikslai

Vietos bendruomenės, visuomenės nariai. Tikslas – informuotumo apie smurtą lyties pagrindu didinimas.

NUORODOS

1. <https://www.moteruinformacijoscentras.lt/mes-saugus-bendruomeneje/>
2. https://www.facebook.com/baltojokaspinofestivalis/?locale=lt_LT
3. https://www.facebook.com/hashtag/saugivietamoterims?locale=ku_TR
4. Lietuvos Respublikos Konstitucija (29 straipsnis).
5. Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas.
6. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas (152 straipsnis Seksuali-

nis priekabiavimas).

7. Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas (Žin., 2011, Nr. 72-3475).
8. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. rugsėjo 14 d. nutarimas Nr. 1066 „Dėl Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo įgyvendinimo“ (Žin., 2011, Nr. 115-5400).
9. Policijos pareigūnų vykdomos teismo paskirto įpareigojimo pažeidėjui laikinai išsikelti iš gyvenamosios vietos vykdymo kontrolės tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos policijos generalinio komisaro 2011 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. 5-V-1061 (Žin., 2011, Nr. 150-7091).
10. Smurtautojo iškeldinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos policijos generalinio komisaro 2011 m. gruodžio 14 d. įsakymu Nr. 5-V-1115 (Žin., 2011, Nr. 154-7330).
11. Policijos pareigūnų reagavimo į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos policijos generalinio komisaro 2015 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 5-V-602 (Žin., 2012, Nr. 16-740).
12. Policijos generalinio komisaro 2015 m. birželio 30 d. įsakymas Nr. 5-V-602 „Dėl policijos generalinio komisaro 2012 m. sausio 31 d. įsakymo Nr. 5-V-84 „Dėl Policijos pareigūnų reagavimo į pranešimus apie smurtą artimoje aplinkoje tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“.
13. Policijos generalinio komisaro 2013 m. kovo 7 d. įsakymas Nr. 5-V-196 „Dėl Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo įgyvendinimo“.
14. Policijos generalinio komisaro 2014 m. birželio 16 d. įsakymas Nr. 5-V-533 „Dėl policijos generalinio komisaro 2013 m. kovo 7 d. įsakymo Nr. 5-V-196 „Dėl Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo įgyvendinimo“ pakeitimo“.
15. Specializuotos pagalbos centrų veiklos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. A1-227.

ISPANIJA

1-as pavyzdys

Pavadinimas

„Ne“ reiškia „ne“: Malaga prieš mačistinį smurtą prieš moteris“ (isp. *No es No - Málaga libre de violencia machista*)

Organizacija arba autorius

Malagos savivaldybė

Aprašymas

Malagos miesto savivaldybės kampanija „Ne“ reiškia „ne“ – tai iniciatyva, kuria siekiama didinti informuotumą apie sutikimo svarbą seksualiniuose santykiuose ir užkirsti kelią smurtui lyties pagrindu.

Kampanijoje daugiausia dėmesio skiriama idėjai, kad nesutikimas privalo būti suprantamas kaip nesutikimas, t. y. kiekvienas turi teisę pasakyti „ne“ bet kokiai seksualinei veikai jo atžvilgiu, nepatirdamas dėl to prievartos, spaudimo ar grasinimų. Kampanija siekiama skatinti pagarba grįstą lyčių lygybės kultūrą, puoselėjant nulinę toleranciją seksualiniam smurtui ir diskriminacijai lyties pagrindu.

Tikslinės grupės ir tikslai

Viena iš pagrindinių tikslinių grupių yra jaunimas, nes jam kyla didesnė rizika patirti seksualinį smurtą. Kita tikslinė kampanijos grupė – suaugusieji, ypač tie, kurie turi galios ar įtakos. Į šią grupę taip pat patenka švietimo ir sveikatos priežiūros specialistai, nes jiems tenka svarbus vaidmuo šviečiant jaunimą ir suaugusiuosius.

Poveikis

Kampanija susilaukė didelio vietos ir nacionalinės žiniasklaidos dėmesio. Sukurta daug švietimo priemonių, įskaitant seminarus ir mokymo programas, kurias įgyvendina vietos nevyriausybinių organizacijų, mokyklų ir sveikatos priežiūros paslaugų teikėjai.

Plačiai išpopuliarėjusią žinutę „Ne reiškia ne“ perėmė ir kitos organizacijos. Kampanija davė teigiamą postūmį platesnei diskusijai apie sutikimo svarbą ir smurto lyties pagrindu prevencijai.

Rekomendacijos

Kampanijoje galėtų būti daugiau dėmesio skiriama kultūriniam jautrumui didinti. Siekiant užtikrinti, kad skleidžiama žinutė būtų jautri kitų kultūrų požiūriui ir paveiki, miesto taryba galėtų konsultuotis su įvairių kultūrinių grupių ekspertais ir taip užtikrinti, kad žinutė susilauktų atgarsio įvairiose auditorijose. Svarstyтина komunikacijoje pabrėžti universalias vertybes, tokias kaip pagarba asmeniui, asmens saugumas ir orumas.

2-as pavyzdys

Pavadinimas

Tyrimas „Seksualinis priekabiavimas universitetuose: prevencijos, nustatymo ir intervencijos priemonių įgyvendinimo gerinimas (angl. *Sexual Harassment in Universities: Elements for Improving the Implementation of Prevention, Detection and Intervention Measures*) (2009)

Organizacija arba autorius

Dr. Esperanza Bosch Fiol ir jos mokslinių tyrimų komanda (Moterų institutas)

Aprašymas

2009 m. tyrimas atliktas reaguojant į augantį susirūpinimą dėl seksualinio priekabiavimo paplitimo universitetuose ir duomenų apie tai trūkumo. Atliekant tyrimą naudotas mišrus metodas: apklausos, tikslinės grupės ir interviu, siekiant surinkti duomenis iš universitetų studentų, darbuotojų ir dėstytojų. Nustatyta, kad seksualinio priekabiavimo aukos dažnai nepraneša apie savo patirtį, nes bijo keršto arba nemano, kad į jų skundus bus atsižvelgta rimtai.

Tikslinės grupės ir tikslai

Tyrimo tikslinė grupė – universiteto studentai, darbuotojai ir dėstytojai. Tyrimu siekta surinkti duomenis iš visų šių grupių, kad būtų galima visapusiškai suprasti seksualinio priekabiavimo paplitimą ir pobūdį Ispanijos universitetuose. Tyrimas leido surinkti įžvalgas apie seksualinio priekabiavimo aukų ir priekabiautojų, taip pat tų, kurie gali spręsti šią problemą universiteto aplinkoje, patirtis ir požiūrį.

Poveikis

Tyrimas laikytinas gerąja srities praktika dėl kelių priežasčių. Pirmą, jis pagrįstas kruopščiai surinktais realiais duomenimis. Antra, iškelia į dienos šviesą visuomenėje jautrią temą – viešumas šiuo atveju svarbus didinant informuotumą apie problemą ir nustatant intervencijos bei prevencijos sritis. Trečia, rekomendacijos, kaip spręsti seksualinio priekabiavimo problemą universitetuose, yra pagrįstos įrodymais ir praktika, todėl universitetams pateikiamas planas, kaip sukurti saugią ir lygiavertę mokymosi bei darbo aplinką visiems universiteto bendruomenės nariams.

Ateityje tyrimas galėtų plėstis ir į kitus švietimo srities kontekstus.

3-ias pavyzdys

Pavadinimas

Protokolas „Mes netylėsime“ prieš seksualinę prievartą ir priekabiavimą privačiose naktinio gyvenimo vietose (2018)

Organizacija arba autorius

Barselonos savivaldybė

Aprašymas

Protokolas „Mes netylėsime“ – tai gairės, kaip užkirsti kelią seksualiniam smurtui baruose, naktiniuose klubuose ir kitose pasilinksminimo vietose.

Protokole numatytos tam tikros priemonės, kuriomis siekiama užkardyti seksualinę agresiją ir priekabiavimą, pvz., rekomenduojama mokyti darbuotojus atpažinti seksualinio smurto požymius ir į juos atitinkamai reaguoti; įgyvendinti saugumo priemones, tokias kaip gerai apšviestos erdvės ir apsaugos kameros; nustatyti aiškią tvarką, kaip aukos galėtų pranešti apie seksualinio smurto ar priekabiavimo atvejį.

Pateikiama rekomendacijų, kaip padėti seksualinės agresijos ar priekabiavimo atvejais, įskaitant skubios pagalbos suteikimą aukoms, įrodymų išsaugojimą ir užtikrinimą, kad kaltininkai būtų patraukti atsakomybėn už savo veiksmus.

Tikslinės grupės ir tikslai

Tikslinė grupė – barų, naktinių klubų ir kitų pramogų vietų savininkai bei darbuotojai. Protokolo tikslas – pateikti aiškias gaires ir procedūras, kaip naktinio gyvenimo įstaigose užkirsti kelią seksualiniam smurtui, o jam įvykus – tinkama reaguoti.

Tęstinumas

Ši praktika veiksmingai sprendžia smurto lyties pagrindu problemą, nes Ispanijos vyriausybės, moterų organizacijų ir suinteresuotųjų šalių dalyvavimas užtikrina plačią paramą, o darbuotojų mokymai, saugos protokolai ir aiškos pranešimo apie smurtą pateikimo procedūros didina prevencijos veiksmingumą. Akcentuojama kaltininko atsakomybė, siekiant užkirsti kelią panašaus pobūdžio incidentams ateityje.

Dėmesys kultūriniais pokyčiams skatina diegti pagarbos ir informuoto sutikimo kultūrą naktinio gyvenimo erdvėse, kad visuomenės nuostatos keistųsi iš esmės.

NUORODOS

1. BBPP. StandUp contra el acoso callejero. <http://bbpp.observatorioviolencia.org/proyecto/standup-contra-el-acoso-callejero/>
2. Ajuntament Barcelona. Protocolo „No Callamos”. https://ajuntament.barcelona.cat/dones/sites/default/files/documentacio/p_4.2_protocol_ocinocturn_esp.pdf
3. Instituto de las Mujeres. EL ACOSO SEXUAL EN EL ÁMBITO UNIVERSITARIO: ELEMENTOS
4. PARA MEJORAR LA IMPLEMENTACIÓN DE MEDIDAS DE PREVENCIÓN, DETECCIÓN E INTERVENCIÓN. https://www.inmujeres.gob.es/areasTematicas/estudios/estudioslinea2014/docs/El_acoso_sexual_ambito_universitario.pdf
5. Ayuntamiento de Málaga. No es No. <https://noesnoigualdad.es/>

ŠVEDIJA

1-as pavyzdys

Pavadinimas

Nacionalinis informacijos apie vyrų smurtą prieš moteris centras (šved. *Nationellt Centrum för Kvinnofrid*, NCK)

Aprašymas

2006 m. Uppsalos universitete įkurtas NCK veikia Švedijos vyriausybės vardu. Centras siekia nacionaliniu lygmeniu didinti informuotumą apie vyrų smurtą prieš moteris ir kuria naujus smurtą patyrusių moterų gydymo metodus.

NCK sudaro Akademiniis departamentas, kuriame veikia mokslinių tyrimų, mokyimo ir švietimo bei komunikacijos skyriai, ir Klinikinis departamentas, kuram priklauso ambulatorinė klinika ir Nacionalinė pagalbos moterims linija (šved. *Kvinnofridslinjen*). Pastaroji įkurta 2007 m. ir finansuojama Švedijos vyriausybės lėšomis; jos veikla orientuota į grasinimus ir smurtą patyrusias moteris.

Konsultacijų telefonu galima skambinti visą parą, 7 dienas per savaitę, nemokamai, o skambinančioji gali išlikti anonimiška. Pagalbos linijos darbuotojai teikia paramą, praktinius patarimus, informaciją apie sveikatos priežiūros sistemą ir kaip pranešti apie smurtą. Personalą sudaro gerai apmokyti ir patyrę socialiniai darbuotojai, akušerės bei slaugytojos.

2-as pavyzdys

Pavadinimas

Švedijos lyčių lygybės agentūros ir #metoo judėjimo grupė internete

Aprašymas

Iniciatyvos pagrindą sudaro įvairūs #metoo judėjimui adresuoti kreipimaisi, gaunami iš pažeidžiamoms grupėms priskiriamų asmenų, su kuriais tenka susidurti socialinių paslaugų tarnyboms. Dažniausiai jie susiję su seksualiniu priekabiavimu ir smurtu prieš vyresnio amžiaus moteris, neįgaliąsias, kurčiąsias ar neprisigirdinčiąsias, išnaudojamas ar turinčias prostitucijos ir prekybos žmonėmis patirties moteris.

Naudodamos grotažymę #nesenosgerosdienos (šved. *#intebättreförr*), vyresnio amžiaus moterys pasakoja, su kuo joms teko ir vis dar tenka susidurti.

Už grotažymės #netavokekšė (šved. #intedinhora) slepiasi prostituciją ir seksualinį išnaudojimą patyrę asmenys.

Už grotažymės #nekondicinė (šved. #slutvillkorat) slepiasi neįgalios moterys. Grupė pabrėžia, kad parama, kurią jos turi teisę gauti, dažnai yra sąlyginė, o tai reiškia didesnę seksualinio priekabiavimo ir smurto riziką.

Kurčios ir neprisigirdinčios moterys bei nebinariniai asmenys vienijasi po grotažyme #niekonegirdžiu (šved. #slådvörattill). Grupė nori nutraukti tylos kultūrą kurčiųjų bendruomenėje ir visuomenėje apskritai.

Grotažymė #jokiosocialinėsapsaugos (šved. #utanskyddsnät) reiškia mergaites, moteris ir transseksualius asmenis, turinčius prievartos ir (ar) narkomanijos, nusikaltimų bei prostitucijos patirties. Taip siekiama pagarsinti, kad teisė į paramą ir apsaugą nuo seksualinio priekabiavimo, užpuolimo ir smurto turi galioti visiems, nepriklausomai nuo jų gyvenimo situacijos.

3-ias pavyzdys

Pavadinimas

Visuomenės informuotumo didinimas vykdant įvairias kovos su priekabiavimu kampanijas

Aprašymas

Kampaniją prieš grasinimus, smurtą ir priekabiavimą geležinkelių transporte inicijuoja stambi Švedijos bendrovė „Seko“, daugiausia dėmesio skirdama komunikacijai socialinėse medijose.

Karlstado universiteto pradėta kampanija siekiama nutraukti seksualinį priekabiavimą tarp studentų. Kampaniją sudaro filmai, publikuojami socialinėje medijoje, miesto bei tarpmiestiniuose autobusuose. Filmai taip pat naudojami kaip suinteresuotųjų asmenų mokomoji medžiaga; jų tikslas – parodyti studentams, kad jie gali pakeisti situaciją.

4-as pavyzdys

Pavadinimas

Universitetiniai kursai

Aprašymas

Upsalos universitetas parengė internetinį įvadinį kursą apie vyrų smurtą prieš moteris ir smurtą artimoje aplinkoje. Šis tarpdisciplininis kursas skirtas specialistų, kurie savo darbe susiduria su smurtą patiriančiomis moterimis, vaikais ir (ar) smurtautojais, kompetencijai didinti.

NUORODOS

1. Ceccato, V., Näsman, P., & Langefors, L. (2021). Sexual Violence on the Move: An Assessment of Youth's Victimization in Public Transportation. *Women and Criminal Justice*, 31(4), 294–312. doi: 10.1080/08974454.2020.1733732
2. European Agency for Fundamental Rights. (2014). Violence against women: an EU-wide survey Main results Violence against women: an EU-wide survey. doi: 10.2811/62230
3. Folkhälsomyndigheten. (2019). Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) i Sverige 2017-Resultat från befolkningsundersökningen SRHR2017. september.
4. Mellgren, C., Andersson, M., & Ivert, A. K. (2018). „It Happens All the Time”: Women's Experiences and Normalization of Sexual Harassment in Public Space. *Women and Criminal Justice*, 28(4), 262–281. doi: 10.1080/08974454.2017.1372328
5. Ministry of Integration and Gender Equality. (2007). Action plan for combating men's violence against women, violence and oppression in the name of honour and violence in same-sex relationships. <https://www.regeringen.se/contentassets/07ef84b6218046d4aedcb4080e830ccf/action-plan-for-combating-mens-violence-against-women-violence-and-oppression-in-the-name-of-honour-and-violence-in-same-sex-relationships>
6. Sveriges Riksdag. (2008). Diskrimineringslag 2008:567. 21. <http://www.do.se/globalassets/stodmaterial/diskrimineringslag-2008-567.pdf>

1-as pavyzdys

Pavadinimas

Netylék! (turk. *Sokak Tacizine Karşı Dur Hareketi*)

Organizacija arba autorius

NVO „Hollaback“ kartu su kosmetikos kompanija „L'Oréal Paris“

Aprašymas

„Netylék!“ – tai švietimo ir informavimo apie priekabiavimą viešose vietose programa, kurią remia pasaulinė kosmetikos gamintoja „L'Oréal Paris“, bendradarbiaudama su nevyriausybine organizacija „Hollaback“. Programa pagrįsta patikrintu 5D metodu ir moko vyrus ir moteris saugiai užimti poziciją, kai jie tampa priekabiavimo viešojoje vietoje auka ar liudininkais.

5D metodas – tai ekspertų patvirtintas penkių veiksmų rinkinys, padedantis saugiai reaguoti tapus priekabiavimo gatvėje liudinininku. Anglų kalba kiekvienas veiksmas prasideda D raide (iš čia ir metodo pavadinimas): nukreipk dėmesį (angl. *distract*), deleguok (angl. *delegate*), dokumentuok (angl. *document*), uždelk (angl. *delay*) ir perimk komunikaciją (angl. *direct*). Prieš pradėdant taikyti 5D metodą, būtina įsidėmėti, kad, priklausomai nuo situacijos, gali tekti naudoti skirtingus „D“. Svarbiausia prieš įsikišant į situaciją įsitikinti savo ir aukos saugumu.

Tikslinės grupės ir tikslai

„Netylék!“ tikslas – kaupti moterų pasakojimus apie priekabiavimą viešumoje ir juos dokumentuoti; kurti visiems saugias ir įtraukiančias erdves. Remiantis šios iniciatyvos svetainės statistika, 5D mokymus jau baigė beveik 2 mln. žmonių.

Tęstinumas

Jau daugiau nei 50 metų vykdanči moterų įgalinimo misiją ir nuolat primenantį „Nes mes to vertos“, kosmetikos milžinė „L'Oréal Paris“ 2021 m. pradėjo iniciatyvą „Netylék!“, skirtą pasipriešinti priekabiavimui gatvėje – dažniausiai saugumo problemai, su kuria susiduria 78 % moterų. Projekto FPS įgyvendinimo laikotarpiu „L'Oréal Paris“ pagal 5D mokymų programą visoje Turkijoje apmokė per 50 tūkst. žmonių.

2-as pavyzdys

Pavadinimas

Pasakyk ir Tu (turk. *Sen de Anlat*)

Organizacija arba autorius

Harassmap

Aprašymas

„Pasakyk ir Tu“ – tai dalijimosi patirtimi ir solidarumo platforma, kurioje teikiamos psichologinės ir teisinės pagalbos rekomendacijos asmenims, susidūrusiems su seksualiniu priekabiavimu ar seksualine prievarta viešojoje erdvėje arba tapusiais jų liudininkais. Platforma veikia sutelktinės informacijos (angl. *crowdsourcing*) principu, t. y. joje kaupiami asmenų pateikti duomenys apie seksualinio priekabiavimo ir seksualinės prievartos atvejus, įvykusius viešojoje erdvėje.

Tikslinės grupės ir tikslai

Asmenys, susidūrę su seksualiniu priekabiavimu ir (ar) seksualine prievarta viešojoje erdvėje arba tapę jų liudininkais.

Jiems platformoje teikiamos psichologinės ir teisinės pagalbos rekomendacijos, skatinama anonimiškai pasidalyti savo patirtimi ir taip prisidėti prie šios problemos matomumo didinimo bei advokacijos.

Tęstinumas

Platforma labai veiksminga, nes yra dinamiška ir pagrįsta naudotojų atsiliepimais. Šių atsiliepimų pagrindu tiriami priekabiavimo atvejai. Išsamus priekabiavimo incidentų, apie kuriuos pranešta, pasiskirstymas ir reagavimo į juos rodikliai pateikiami oficialioje svetainėje.

3-as pavyzdys

Pavadinimas

Jonvabaliai (turk. *Sen de bir ateş böceği yak*)

Organizacija arba autorius

Jungtinės Tautos

Aprašymas

JT Moterų biuras Turkijoje nuo 2012 m. tarptautinės socialinės akcijos „16 aktyvumo dienų prieš smurtą prieš moteris“ rėmuose organizuoja įvairias kampanijas, renginius ir veiklas, skirtus informuotumui apie smurtą prieš moteris Turkijoje didinti ir kviečia visus tapti smurto prevencijos judėjimo dalimi.

2020 m. startavusi kampanija „Jonvabaliai“ – tai siekis atkreipti dėmesį į moterų ir mergaičių patiriamą smurtą elektroninėje erdvėje. Stengiamasi užtikrinti, kad moterys ir mergaitės nebūtų paliktos vienos tamsoje ir nustumtos į skaitmeninės visatos užribį. Kampanija, kurios tikslas – įžiebtį 1 mln. jonvabalių, didina supratimą, kaip svarbu nutraukti smurtą prieš moteris ir mergaites elektroninėje erdvėje ir informuoja apie prieinamus mechanizmus, kaip pranešti apie smurtą elektroninėje erdvėje bei suteikti pagalbą.

Tikslinės grupės ir tikslai

Tikslinė grupė – visi suinteresuotieji smurto mažinimu asmenys. Kampanijos svetainėje atlikus specialų testą, galima įsivertinti asmenines žinias apie smurtą prieš moteris ir mergaites elektroninėje erdvėje. Tuo pačiu kuriamas ir virtualus dalyvių solidarumo tinklas.

Surinkti testą atlikusiųjų duomenys nuasmeninami ir panaudojami kuriant planus, kaip kovoti su smurtu lyties pagrindu elektroninėje erdvėje. Dalyviams taip pat pateikiamas trumpas vadovas apie kibernetinį smurtą.

Tęstinumas

Kampanija ragina visus solidarizuotis su judėjimu „Jonvabaliai“, garsiai išta-riant „Aš pasisakau prieš smurtą“. Sulig kiekvienu įrašu garso dažnis didėja, taip didindamas atstumą tarp moterų ir smurto. Svetainės lankytojai gali atsisiųsti savo balso įrašus ir pakviesti prisijungti draugus.

Kampanijos metu taip pat informuojama, kokių veiksmų kiekvienas iš mūsų gali imtis įvairiais smurto atvejais, pvz., namuose, draugų būryje, socialinėje medijoje, darbe ar sporto klube.

4-as pavyzdys

Pavadinimas

KADES

Organizacija arba autorius

Turkijos Generalinis saugumo direktoratas

Aprašymas

Programėlė KADES buvo sukurta siekiant užkirsti kelią smurtui prieš moteris, kurio atvejų Turkijoje pastaraisiais metais pagausėjo. Moterys, prieš kurias smurtauja sutuoktiniai ar kiti asmenys arba kurios rizikuoja patirti smurtą, per programėlę išmaniajame telefone gali greitai susisiekti su skubios pagalbos moterims sistema.

Pagalbos moterims programėlę išmaniojo telefono naudotojos gali parsisiųsti iš „Google Play Store“ ir „Apple Store“.

Programėlė aktyvinama įvedus nurodytus asmens duomenis, o tada iš serverio išsiunčiamas kodas. Esant kritiniam atvejui, smurtą patiriančios moterys šio kodo dėka gali pasiųsti informaciją apie savo įrenginio buvimo vietą ir trumpuoju numeriu susisiekti su policijos skubios pagalbos skambučių centru. Arčiausiai įvykio vietos esanti komanda arba patrulis išsiunčiami į incidento vietą.

Tikslinės grupės ir tikslai

Bandomoji programėlė KADES Turkijoje veikia nuo 2023 m. kovo mėnesio ir yra skirta plačiajai visuomenei. Ją yra parsisiuntę daugiau kaip 1 mln. vartotojų, bendras programėlės vertinimas – 8,6 balo iš 10.

NUORODOS

1. Kampanija „Netylėk!“ <https://www.standup-international.com/tr/tr/>
2. Inicatyva „Pasakyk ir Tu“ <https://sendeanlat.harassmap.org/tr>
3. <https://atesbocekleri.info/>
4. Kampanija „Jonvabaliai“ <https://eca.unwomen.org/en/digital-library/videos/2020/11/light-a-firefly-and-light-the-dark>
5. Programėlės KADES svetainė <https://www.icisleri.gov.tr/kadin-destek-uygulamasi-kades>

Layout by Vilma Dainienė

Co-funded by
the European Union

Šis projektas finansuojamas remiant Europos Komisijai. Šis leidinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Europos Komisija, jos institucijos ir Švietimo mainų paramos fondas negali būti laikomi atsakingi už šios medžiagos turinį ir bet kokį pateikiamos informacijos naudojimą.